

Ochranářský plán

pro

soukromou lesní rezervaci
Českého svazu ochránců přírody
Ščúrница

autoři: Daniel Volařík, Miroslav Janík 2020

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Název lokality a předmět ochrany

Název: Soukromá lesní rezervace Českého svazu ochránců přírody Ščůrnica.

Hlavní předmět ochrany: Spontánně se vyvíjející lesní porosty v severovýchodní části Bílých Karpat.

Lokalizace území

Území leží ve Zlínském kraji v katastrálním území obce Poteč 3,5 km východně od města Valašské Klobouky a 2,5 km jihovýchodně od obce Poteč. Okrajově zasahuje na katastrální území obce Návojná. Celé zájmové území Ščůrnica se nachází v chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty a navazuje na státní přírodní rezervaci Ploščiny.

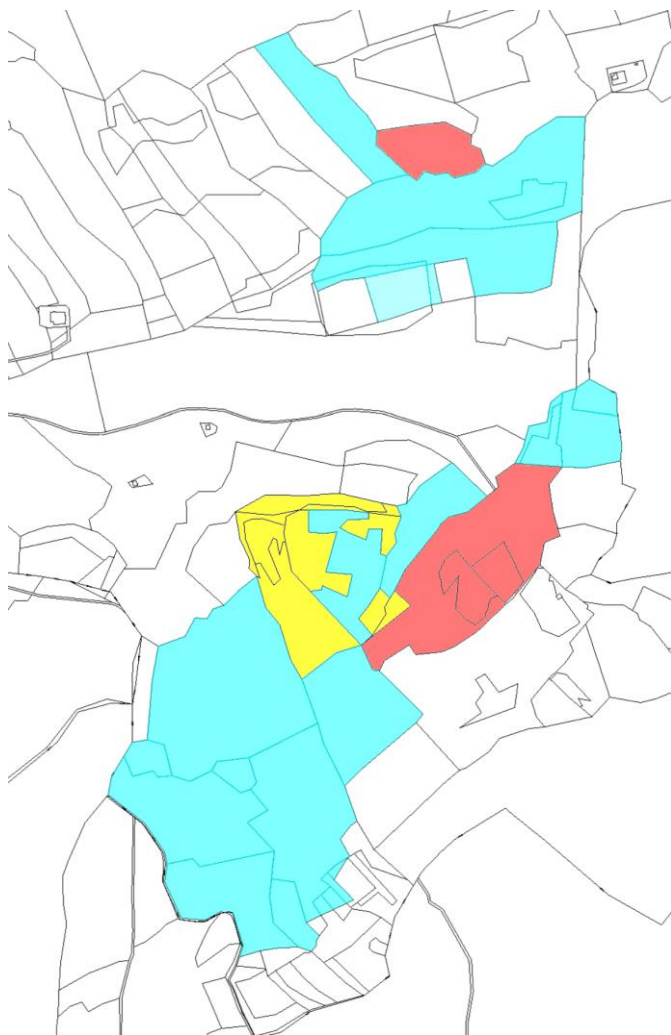
Údaje o jednotlivých pozemcích

Rozloha vykoupeného území „Ščůrnice“ v k.ú. Poteč činí 37 ha. Z toho 3,7 ha je spoluvlastnictví 1/2 a 5,5 ha je spoluvlastnictví 1/4.

Číslo pozemku	Výměra	Spolu vlastnictví	LV	Druh dle KN	Využití dle KN	Skutečná funkce	Rok výkupu
1596	10610	1/4	752	lesní pozemek	neurčeno	les	2015
1707	2798	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2015
1708	8247	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2006
1709/1	3067	1	281	ostatní plocha	neplošná půda	les	2006
1709/3	1321	1	281	ostatní plocha	neplošná půda	les	2006
1712/2	3872	1/4	752	ostatní plocha	neurčeno	les	2015
1713/2	5039	1/4	752	ostatní plocha	neurčeno	les	2015
1714/1	1630	1/2	63	ostatní plocha	jiná plocha	les	2017
1714/2	11704	1	281	ostatní plocha	jiná plocha	les + louka	2005
1718/2	1077	1/2	63	ostatní plocha	jiná plocha	les	2017
1720/1	12734	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2017
1720/2	2772	1/2	63	lesní pozemek	neurčeno	les	2017
1720/4	7413	1/2	63	lesní pozemek	neurčeno	les	2017
1720/5	1657	1/2	63	ostatní plocha	neurčeno	les	2017
1720/6	3589	1/2	63	ostatní plocha	neurčeno	les	2017
1721	13359	1/2	63	lesní pozemek	neurčeno	les	2017
1724/2	21400	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2008
1725/4	1283	1/2	63	lesní pozemek	neurčeno	les	2017
1725/5	35990	1/4	752	lesní pozemek	neurčeno	les	2015
1754	4791	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2007
1755/1	17282	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2010
1756/2	340	1	281	orná půda	neurčeno	les	2011
1756/3	623	1	281	trvalý travní porost	neurčeno	les	2011
1756/4	674	1	281	orná půda	neurčeno	les	2011
1756/5	517	1	281	trvalý travní	neurčeno	les	2011

				porost			
1762	2327	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2015
1763/1	24688	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2005
1763/5	29363	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2011
1765	3100	1	281	ostatní plocha	jiná plocha	les	2004
1767	49591	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2004
1780/24	4336	1/2	63	lesní pozemek	neurčeno	les	2017
1781/7	1972	1	281	ostatní plocha	jiná plocha	les	2012
1783	4335	1	281	trvalý travní porost	neurčeno	louka	2004
1785/4	22738	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2012
1785/5	37695	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2004
1786/2	16022	1	281	lesní pozemek	neurčeno	les	2019

Na severní vykoupenou plochu navazují ještě vykoupené pozemky č 1781/3 a 1781/8. Tyto pozemky se nacházejí na území přírodní rezervace Ploštiny a mají charakter horské pastviny. Péče o ně se řídí plánem péče o PR Ploštiny, nejsou proto předmětem tohoto ochrannářského plánu.

modře vlastnictví ČSOP 100 %, žlutě vlastnictví ČSOP 50 %, červeně vlastnictví ČSOP 25 %

V roce 2020 byly přikoupeny navazující pozemky v katastrálním území Návojná. Tyto pozemky mají odlišný charakter (převážně monokulturní smrčiny) a budou řešeny samostatným dodatkem k ochrannářskému plánu.

CHARAKTERISTIKA LOKALITY

Přírodní poměry

Geologie a reliéf

Lokalita se nachází ve flyšovém pásmu Západních Karpat. Patří do magurské skupiny příkrovů. Flyšové vrstvy jsou v údolích překryty mladšími kvarténními sedimenty. Podle geologické mapy (Česká geologická služba, 2003) patří území do bystrické jednotky magurské skupiny příkrovů. V této jednotce se vyskytují pískovce, jílovce a slínovce. Mladší kvarténní překryvy v údolích tvoří nezpevněné sedimenty (hlína, písek, štěrk).

Pro celé území je v digitální podobě k dispozici pedologická mapa v měřítku 1 : 50 000 (Oddělení monitoringu půdy, AOPK ČR 2005). Zájmové území je podle této mapy z pedologického hlediska poměrně jednotvárné. Mapována je kambizem modální a kambizem mezobazická (slabě oglejená).

Území se nachází v rozmezí nadmořských výšek od 520 do 739 m n. m. Nejvyšším bodem je vrchol Ploščiny. Převládá sklon svahu v rozmezí 12–20°, ve vrcholové části je sklon svahu menší (kolem 5° a méně), na některých místech ojediněle přesahuje 25°. Relativně rovnoměrně jsou zastoupeny expozice terénu ke všem světovým stranám.

Hydrologické poměry

Celé území náleží k úmoří Černého moře a do povodí řeky Vlára. V zájmovém území se nachází několik pramenů, v jižní části se nachází drobný lesní potok.

Vymezení, popis biotopů a aktuální vegetační pokrytí

V zájmovém území bylo vymezeno celkem 6 typů biotopů podle Katalogu biotopů České republiky (Chytrý a kol. 2001). V následujícím textu je uveden popis jednotlivých typů biotopů a jejich zařazení do systému geobiocenologické typologie (Buček, Lacina 2007), který umožňuje charakterizovat potenciální dřevinnou skladbu lesních porostů a její srovnání se současným stavem. Základní jednotkou vymezovanou v krajinném měřítku je skupina typů geobiocénů (STG).

L5.1A Květnaté jedliny

Porosty s dominantní zastoupením jedle bělokoré (*Abies alba*), s vysokou reprezentativností. Z dalších dřevin se v těchto porostech jednotlivě vyskytuje zejména buk lesní (*Fagus sylvatica*), dále v menší míře habr obecný (*Carpinus betulus*), javor babyka (*Acer campestre*), jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*) a další. V keřovém patře je často významně zastoupena líska obecná (*Corylus avellana*). V bylinném patře jsou typické kapradiny – kaprad' samec (*Dryopteris filix-mas*), papratka samičí (*Athyrium filix-femina*), kaprad' rozložená (*Dryopteris dilatata*), častým druhem je bika chlupatá (*Luzula pilosa*), pravidelně se vyskytuje např. šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*). V katalogu biotopů jsou květnaté jedliny řazeny ke květnatým bučinám vzhledem k jejich malému plošnému výskytu v České republice.

Podle systému geobiocenologické typologie jsou na severních svazích řazeny do STG 5B3

(*Abieti-fageta typica* – typické jedlové bučiny) a 5BC3 (*Abieti-fageta aceris inferiora* – typické jedlové bučiny), na teplejších expozicích pak do STG 4B3 (*Fageta typica* – typické bučiny).

L5.1B Květnaté bučiny

Typické porosty květnatých bučin s bukem lesním v dřevinném patře jsou méně zastoupené, většinou je buk do jisté míry nahrazen jinými dřevinami – hlavně habrem obecným (*Carpinus betulus*). Z dalších dřevin se vyskytují bříza bělokorá (*Betula pendula*), javor babyka (*Acer campestre*), jeřáb břek (*Sorbus torminalis*), třešeň ptačí (*Cerasus avium*), místy je v porostech zastoupen geograficky nepůvodní smrk ztepilý (*Picea abies*). Bylinné patro ale odpovídá květnatým bučinám. Vyskytují se zde například svízel vonný (*Galium odoratum*), netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*), starček Fuchsův (*Senecio ovatus*), šťavel kyselý (*Senecio ovatus*), bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*), pitulník horský (*Galeobdolon montanum*), plicník tmavý (*Pulmonaria obscura*) a další.

Porosty tohoto typu biotopu patří do STG 4B3 (*Fageta typica* – typické bučiny) a 4BC3 (*Fageta aceris* – bučiny s javorem).

X12 Nálety pionýrských dřevin

Porosty poměrně mladé tvořené převážně habrem obecným a břízou bělokorou vzniklé samovolnou sukcesí na bývalých pastvinách. Většinou nejsou zařazeny do lesního půdního fondu.

Podobně jako u předchozího biotopu náleží k STG 4B3 (*Fageta typica* – typické bučiny), jen okrajově k 4BC3 (*Fageta aceris* – bučiny s javorem).

X9A Lesní kultury s nepůvodními dřevinami

V zájmovém území se nachází několik uměle založených monokultur se smrkem ztepilým (*Picea abies*). V některých jsou významně přimíšeny listnáče. Většinou se jedná o mladé porosty s chudým bylinným patrem. Celková výměra tohoto biotopu je přibližně 10 ha (což činí přibližně 12 % zájmového území).

Stejně jako předchozí patří do STG 4B3 (*Fageta typica* – typické bučiny) a 4BC3 (*Fageta aceris* – bučiny s javorem).

X10 Paseky s podrostem původního lesa

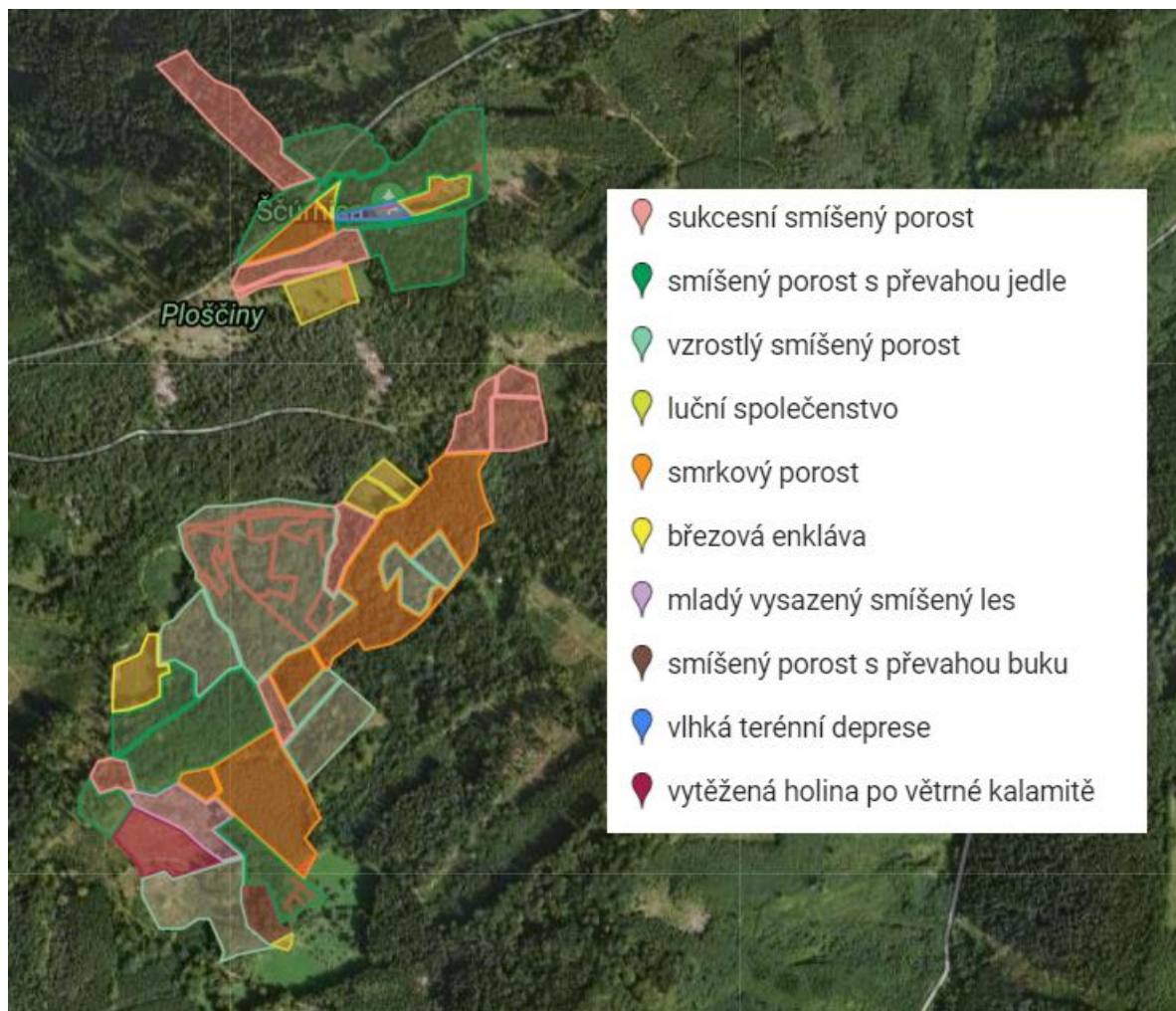
Výměra tohoto typu je přibližně 4,5 ha. Jedná se hlavně o rozsáhlou paseku v jižní části území, která plynule zarůstá dřevinnou vegetací.

V geobiocenologickém systému náleží do STG 4B3 (*Fageta typica* – typické bučiny).

T1.3 Poháňkové pastviny

V zájmovém území se nachází asi 1,6 ha lučních enkláv s cennou flórou.

Stejně jako předchozí patří do STG 4B3 (*Fageta typica* – typické bučiny) a 4BC3 (*Fageta aceris* – bučiny s javorem).

Pozemky na Ščúrnicku dle typu vegetace (mapový portál lesní rezervace Ščúrnicka)

Flóra

Na lokalitě bylo zjištěno celkem 13 druhů cévnatých rostlin uvedených v publikaci Červený seznam ohrožených druhů České republiky - cévnaté rostliny (Grulich, Chobot a kol. 2017), z toho 2 druhy silně ohrožené a 5 druhů ohrožených (Tab. 1). Bezcévné rostliny a houby zatím nebyly podrobně zkoumány, prozatím byl zjištěn 1 druh houby zařazený v Červeném seznamu hub (Holec, Beran 2006) jako téměř ohrožený.

Tab. 1. Přehled vzácných druhů rostlin a hub zjištěných v zájmovém území.

Vědecké jméno taxonu	České jméno taxonu	Významnost				Početnost (např. počet kvetoucích jedinců)	Lokalizace	Nároky na zachování populace druhu
		HD	Bern I	§	RL			
Byliny								
<i>Epipactis microphylla</i>	kruštílk drobnolistý	-	-	§2	C2	1		zachování přirozeného lesa
<i>Aremonia agrimonoides</i>	řepíček řepíkovitý	-	-	-	C2	zjištěno několik jedinců		zachování přirozeného lesa
<i>Silaum silaus</i>	koromáč olešníkovaný	-	-	-	C3		luční enkláva L1	zachování lučního společenstva

<i>Platanthera bifolia</i>	vemeník dvoulistý	-	-	§3	C3		vzácně	zachování přirozeného lesa
<i>Epipactis purpurata</i>	kruštík modrofiabvý	-	-	§3	C3		vzácně	zachování přirozeného lesa
<i>Dentaria enneaphyllos</i>	kyčelnice devítilistá	-	-	-	C3		poměrně hojně na bohatším podloží	zachování přirozeného lesa
<i>Viscum album</i>	jmelí bílé jedlové	-	-	-	C3		doprovází jedli	zachování jedle v porostech
<i>Anthericum ramosum</i>	běložářka větevnatá	-	-	-	C4		luční enkláva L1	zachování lučního společenstva
<i>Euphorbia amygdaloides</i>	pryšec mandloňovitý	-	-	-	C4		poměrně hojně v lesních porostech	zachování přirozeného lesa
<i>Veronica montana</i>	rozrazil horský	-	-	-	C4		vzácně	zachování přirozeného lesa
<i>Sorbus torminalis</i>	jeřáb břek	-	-	-	C4		roztrošeně zejména v listnatých porostech	zachování přirozeného lesa
<i>Polystichum aculeatum</i>	kapradina laločnatá	-	-	-	C4		vzácněji na několika lokalitách	zachování přirozeného lesa
<i>Abies alba</i>	jedle bělokorá	-	-	-	C4		hojně, příměs v porostech i porosty s převahou jedle	zachování přirozeného lesa
<i>Dryopteris affinis</i>	kapraď rezavá	-	-	-	-	celkem zjištěno 8 jedinců	na 2 lokalitách, pravděpodobně vzácně i jinde	zachování lesního prostředí
<i>Daphne mezereum</i>	lýkovec jedovatý	-	-	-	-		roztrošeně	zachování přirozeného lesa
<i>Circaea alpina</i>	čarovník alpský	-	-	-	-		vzácně	zachování přirozeného lesa
Houby								
<i>Hericium flagellum</i>	korálovec jedlový	-	-	-	NT	zjištěn na jedné odumřelé jedli		zachování jedle v porostech

Fauna

Podrobnější průzkum fauny se postupně provádí (v současné době jsou zkoumány skupiny *Carabidae* a *Diptera*). V tabulce 2 jsou uvedeny prozatím zjištěné vzácné druhy vyskytující se na lokalitě.

Tab. 2. Přehled vzácných druhů živočichů zjištěných v zájmovém území.

Vědecké jméno taxonu	České jméno taxonu	Významnost				Početnost	Charakter výskytu	Lokalizace	Nároky na zachování populace druhu
		H D	INT	§	RL				
Ptáci									
<i>Columba oenas</i>	holub doupňák	-	-	§2	VU		stálý výskyt		zachování přirozeného lesa
<i>Dendrocopos leucotos</i>	strakapoud bělohřbetý	-	-	§2	EN		stálý výskyt		zachování přirozeného lesa
<i>Ficedula parva</i>	lejssek malý	-	-	§2	VU		stálý výskyt		
Plazi									
<i>Anguis fragilis</i>	slepýš křehký	-	Bern III	§2	LC		stálý výskyt		
<i>Lacerta agilis</i>	ještěrka obecná	-	Bern II	§2	NT		stálý výskyt		
Obojživelníci									
<i>Bombina variegata</i>	kuňka žlutobřichá	-	Bern II	§2	VU		stálý výskyt		

<i>Bufo bufo</i>	ropucha obecná	-	Bern III	§3	NT		stálý výskyt		
<i>Rana temporaria</i>	skokan hnědý	-	Bern III		NT		stálý výskyt		
<i>Salamandra salamandra</i>	mlok skvrnitý	-	Bern III	§2	EN	-	stálý výskyt	-	zachování přirozeného lesa
Brouci									
<i>Carabus obsoletus</i>	střevlík	-	-	§3	-	jednotlivě	stálý výskyt		
<i>Carabus scheidleri</i>	střevlík Scheidlerův	-	-	§3	-	jednotlivě	stálý výskyt		
<i>Cicindela sylvicola</i>	svižník	-	-	§3	-	hojně na suchých místech	stálý výskyt		
<i>Gnoribus nobilis</i>	zdobenec zelenavý	-	-		VU	jednotlivě	stálý výskyt		
<i>Trichius fasciatus</i>	zdobenec skvrnitý	-	-	§3	NT	jednotlivě	stálý výskyt		

Ekologické souvislosti

Velikost

Velikost vykoupeného území se již blíží minimální dostatečné rozloze pro jeho ponechání samovolnému vývoji. Jehličnato-listnatý prales je vývojově samostatným celkem už na ploše 40 ha (Míchal, Petříček a kol. 1999). Nutno však vzít v úvahu, že vykoupené pozemky tvoří souvislou plochu (s majitelem části propojující obě enklávy se o možnosti „zapojení do Ščúrnice“ jedná) a že vykoupené území nemá optimální tvar (jde spíše o dlouhý úzký pás).

Reprezentativnost (zachovalost) biotopů

Reprezentativnost květnatých jedlin vymezených v rámci území lze hodnotit jako vynikající. Reprezentativnost vymezených květnatých bučin je většinou průměrná. U biotopů v katalogu vymezených jako biotopy silně ovlivněné nebo vytvořené člověkem nebyla reprezentativnost hodnocena.

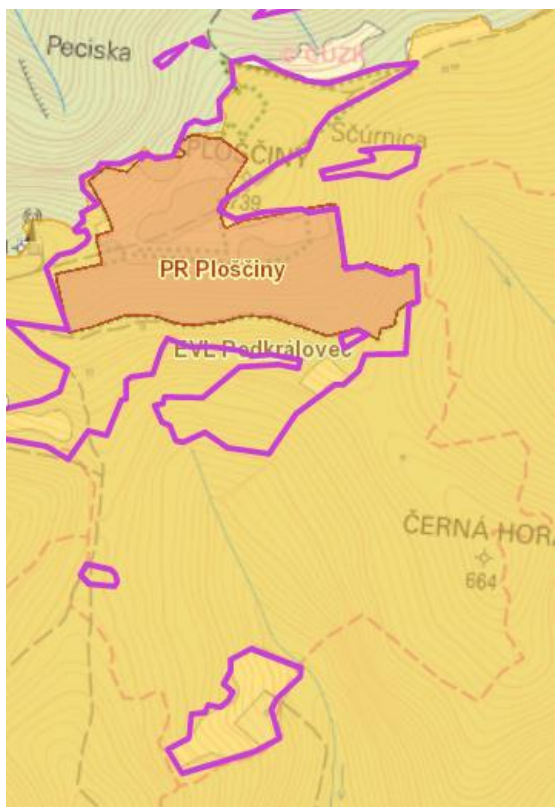
Obnovitelnost biotopů a druhových populací

Vzhledem k zaměření rezervace se předpokládá přirozená sukcese porostů (s výjimkou plošně malých lučních enkláv). Veškeré biotopy, ke kterým bude sukcese směřovat, jsou spontánně obnovitelné.

Právní souvislosti

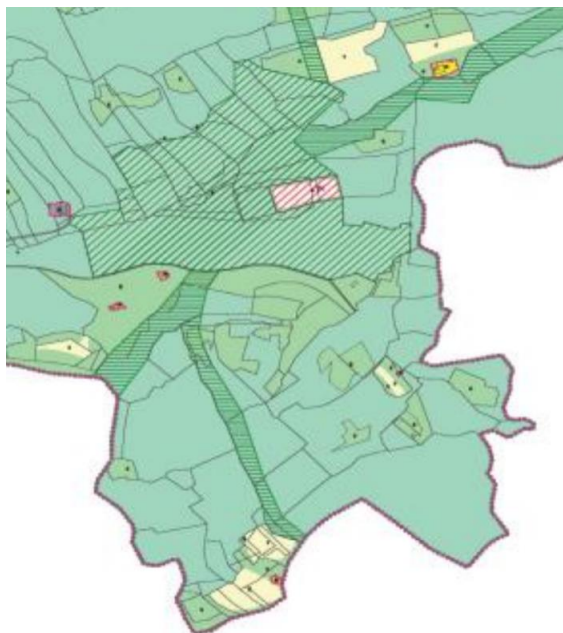
Ochrana přírody a krajiny

Území se nachází v chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty, převážně ve 2. zóně odstupňované ochrany přírody. S výjimkou severozápadní části pozemku č. 1786/2 je lokalita součástí Evropsky významné lokality Podkrálovce (CZ0720435). Ščúrnice navazuje na přírodní rezervaci Ploščiny. V minulosti byla Ščúrnice s přírodní rezervací v částečném překryvu, roku 2017 došlo k úpravě hranic přírodní rezervace.

současný stav územní ochrany v okolí Ščůrnice - oranžově EVL Podkrálovec, fialové obrysy 1. zóny odstupňované ochrany CHKO (zdroj: drusop.nature.cz)

Část Ščůrnice je dle územního plánu součástí regionálního ÚSES (biocentrum + biokoridory), který tím významně posiluje.

Výřez z územního plánu obce Poteč, stav z roku 2020; šrafovaně biokoridory a biocentrum (zdroj: <http://www.potec.cz>)

Socio-ekonomické poměry – využívání území a jeho okolí, ovlivňující lokalitu, v minulosti a současnosti

Ochrana přírody a krajiny

Ochrana přírody v širších souvislostech začíná vyhlášením PR Ploščiny v roce 1982. Tato rezervace je zaměřena na ochranu lučních společenstev, součástí jsou však lesní porosty, kde má být zachována přirozená dřevinná skladba. Všeobecně ale byly v zónaci CHKO podceňovány lesní porosty s významným zastoupením jedle bělokoré, které jsou pro danou oblast charakteristické. Od roku 2004 proto začíná v sousedství PR Ploščiny výkup pozemků z iniciativy pozemkového spolku KOSENKA v rámci kampaně Místo pro přírodu s cílem vytvořit soukromou rezervaci s porosty ponechanými spontánnímu vývoji. Propojení nestátní rezervace Ščúrница a státní přírodní rezervace Ploščiny vytváří jedinečnou komplexní ukázkou bělokarpatské krajiny v rozsahu od spontánně se vyvíjejících lesů až po tradiční extenzivní kulturní pastviny.

Zemědělství

Dřívější zemědělské využití pozemků zájmového území je rozhodující pro pochopení stávající dřevinné skladby a charakteru lesních porostů. Celé území bylo v minulosti silně ovlivněno zemědělskou činností. Na mapě z II. vojenského mapování (datovaná 1837/1838) je téměř celé území zachyceno jako pastviny či louky (Obr. 2). Na severu navazoval pravděpodobně převážně jedlový les, na jihovýchodě a jihozápadě lesy s převahou buku. Jednalo se o extenzivní pastviny se skupinovitě či jednotlivě rozmístěnými jedinci dřevin původních lesů, kteří umožnili relativně rychlý nástup lesa po opuštění zemědělského využívání. Tento proces byl velmi pravděpodobně na většině území samovolný bez umělého zalesňování, jak dokumentuje na části vykoupených pozemků Zajoncova (Zajoncova 2006). Pastvina se udržela do dnešních dnů ve vrcholových partiích v rezervaci Ploščiny a to také díky zásahu ochránců přírody. Dnešní podoba luční části rezervace zejména severně exponované části může být dosti podobná charakteru pastvin na pozemcích, kde jsou dnes jedlové porosty.

Lesnictví

Převážnou část území tvoří pozemky určené k plnění funkcí lesa. Pozemky ve 100% vlastnictví ČSOP jsou zařazeny do kategorie lesy zvláštního určení jako „lesy potřebné pro zachování biologické rozmanitosti“, platnost zařazení trvá po dobu platnosti LHO, tedy nejpozději do 31. 12. 2027 (rozhodnutí Odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Zlínského kraje č.j. KUZL 7942/2019 z 9. února 2018, pro pozemek č. 1786/2 dodatečně rozhodnutím KUZL 39602/2019 z 24. června 2019), ostatní jsou v kategorii lesů hospodářských. Na nevykoupených plochách je upřednostňován pasečný hospodářský způsob. V porostech je z lesnického pohledu často zanedbána jejich výchova (z pohledu záměru rezervace Ščúrница je tento stav chápán pozitivně). V porostech leží poměrně velké množství mrtvého dřeva. U mýtních porostů, které zatím nebyly vykoupěny nebo nedošlo k dohodě s vlastníkem, hrozí jejich vytěžení a obnova umělým zalesněním. Všechny lesní porosty byly dříve ovlivněny zemědělskou činností (jak je uvedeno v předchozí kapitole).

Rekreace a sport

Zvláštní význam ve vztahu k předmětu ochrany rezervace může mít blízkost atraktivní turistické hřebenové stezky, která přímo protíná zájmové území, a luční rezervace v

přilehlé oblasti s nádhernými výhledy do krajiny. Turistická stezka je vedena po lesní cestě, která je také využívána k automobilové dopravě k rekreačním objektům.

Myslivost a rybářství

Území je součástí honitby CZ7209110510 Poteč, užívané mysliveckým sdružením Poteč. V zájmovém území se nachází několik mysliveckých zařízení (posedy, příkrmovací zařízení). Vysoké stavy zvěře se v rezervaci velmi nepříznivě projevují na zmlazení dřevin, zejména jedle.

Těžba nerostných surovin

Na lokalitě ani v jejím okolí neprobíhá, a, pokud je známo, ani nikdy v minulosti neprobíhala těžba nerostných surovin.

Využití vody

V zájmovém území (mimo vykoupené pozemky) se nachází pramen Ščůrnica, který je zastřešený a upravený obcí Poteč jako studánka. V zájmovém území se vyskytují další prameny a prameniště. Významné jsou retenční schopnosti lesních porostů.

Výchovné a vzdělávací využití

Hřebenovou částí rezervace prochází turistická stezka, na které je umístěn informační panel prezentující rezervaci Ščůrnica. Druhý informační panel je umístěn na přístupové cestě od rekreačního střediska Královec. Pravidelně jsou pořádány exkurze pro zájemce o přírodu, vzdělávací a výchovné programy rozvíjející kampaň Místo pro přírodu. Jsou zváni dárci, kteří přispěli na výkup porostů.

Záměr rezervace Ščůrnica a informace o ní jsou prezentovány široké veřejnosti v rámci internetových stránek www.zachranles.cz. Široké veřejnosti jsou v rámci Mapového serveru Pozemkového spolku KOSENKA prezentovány i mapové vrstvy týkající se rezervace a jejího širšího okolí (<http://www.kosenka.cz/pmapper/map.phtml>). Jsou zde například zákresy vykoupených pozemků po jednotlivých letech.

Další využití

Lesní porosty ponechané samovolnému vývoji jsou „přírodní laboratoří“. Velmi cenné je sledování jejich vývoje. Rezervace Ščůrnica je otevřena vědeckým šetřením, s výjimkou takových, které by mohly ohrozit předmět ochrany a dlouhodobé cíle ochrany rezervace. V centrální části rezervace v jedlovém porostu byla založena trvalá výzkumná plocha o výměře přibližně 1 ha, kde byly zaměřeny pozice jednotlivých stromů (nad 5 cm výčetní tloušťky), u každého jedince byl zjištěn druh, výčetní tloušťka, výška, korunová projekce. Podrobně bylo zdokumentováno také keřové patro a zmlazení dřevin. Vybrané druhy bylinného patra byly zakresleny do čtvercové sítě o hraně 2 m

V rámci diplomové práce Charakteristika taxocenóz střevlíků (*Coleoptera, Carabidae*) v různě zachovalých lesních porostech (Vašíčková 2007) byl proveden výzkum střevlíků na prvním vykoupeném porostu a na přilehlé luční enklávě. Dále probíhá výzkum řádu *Diptera* (dvoukřídlí) a řádu *Lepidoptera* (motýli) na lučních enklávách.

V obci Poteč byl v roce 2008 proveden ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, Fakultou sociálních studií průzkum vztahu místních obyvatel k přírodě, krajině, lesům a k rezervaci Ščůrnica.

Možné konflikty zájmů

Snaha o samovolný vývoj území (viz následující kapitoly) mohou narážet na lesní zákon a podmínky státní správy lesů, ale v případě nějaké kalamity (napadení porostu kalamitním škůdcem, povinnost zalesnění případného polomu...) i na veřejné mínění, které je zatím jednoznačně na straně „bezzásahovosti“.

Rozdílné názory na péči o některé porosty mohou být zdrojem konfliktů mezi orgány státní ochrany přírody a ČSOP, ale i dalšími subjekty (např. myslivecké sdružení).

Také samotné pojetí svobody lesa a samovolného vývoje může být zdrojem diskuzí i konfliktů mezi odbornou a laickou veřejností i uvnitř odborné (ochranářské) komunity. Může být ale také zdrojem další inspirace a vývoje názorů na život lesa a život obecně.

Les může mít svůj vnitřní zájem, který – přes veškerou snahu – nemusíme vždy zcela pochopit a respektovat.

CÍLE A OPATŘENÍ

Dlouhodobé cíle ochranářského plánu

Dlouhodobým cílem je ponechat zájmové území soukromé lesní rezervace Ščúrница spontánnímu samovolnému vývoji. Tento cíl platí pro celé území s výjimkou 3 lučních enkláv (dohromady o výměře přibližně 1,5 ha), kde je dlouhodobým cílem udržení druhově bohatých lučních společenstev a pestrosti bělokarpatské krajiny.

Modifikující faktory a jejich zhodnocení

V zájmovém území se budou projevovat čtyři hlavní modifikující faktory. Prvním je sukcese lesních porostů, která velmi pravděpodobně povede ve všech segmentech ponechaných spontánnímu vývoji ke zvyšování podílu buku lesního. Toto bude patrné zejména v porostech jedlových, kde se bude podíl buku zvyšovat na úkor podílu jedle.

Dalším modifikujícím faktorem je vliv zvěře, která zde poškozuje zmlazení dřevin a to zejména jedle. Tento vliv je v současnosti podobně jako v dalších rezervacích i v hospodářských lesích velmi významný a jeho význam roste.

Třetím velmi důležitým faktorem je ochota vlastníků pozemků k jejich prodeji pro vytvoření rezervace Ščúrница o žádoucí rozloze, či jejich ochota k omezení hospodářských aktivit na základě možných dohod a smluv od džentlmenských až po legislativně podmíněné.

Čtvrtým, pravděpodobně nejsilnějším modifikujícím faktorem, se stává faktor klimatické změny. Ščúrница poskytne svým samovolným vývojem, svojí rozmanitostí poloh a biodiverzity jedinečný prostor ke studiu a sledování klimatických vlivů na spontánní vývoj přírodě blízkých bělokarpatských lesů. V případě příznivého vývoje se může stát základem stability současných i budoucích lesních porostů ve zdejší oblasti Bílých Karpat.

Operativní cíle ochranářského plánu

A. Zajistit bezzásahovost území

Samovolný vývoj lesních pozemků v území (bez ohledu na to, zda jde o les z formálního hlediska či nikoli) je zajištěn především výkupy pozemků. Výjimkou ze samovolného vývoje je ochrana zmlazení – především jedle – před vlivem nadměrných stavů zvěře na

vybraných plochách a management kompaktních stejnověkých smrčín – viz dále). Z důvodu zajištění celistvosti území či dostatečné rozlohy mohou být vykupovány i pozemky s mladými porosty nebo s porosty s vysokým zastoupením smrku ztepilého. V těchto územích je žádoucí rozhodovat o vstupním managementu, než budou všechna vykoupená území s výjimkou výše uvedených luk ponechána zcela jen samovolnému vývoji.

Další možností zajištění samovolného vývoje je dohoda s vlastníkem. Této možnosti by mělo být využito u porostů, které patří obci Poteč a městu Valašské Klobouky, kde jsou záměru rezervace nakloněni a zároveň pravděpodobně nebudou ochotni prodávat obecní majetek.

U každé další vykoupené lesní parcely bude požádáno o její zařazení do lesů zvláštního určení. Vhodné by bylo i dojednání se spoluvlastníky zařazení lesních pozemků ve spoluvlastnictví. V roce 2027 je nutné zajistit pokračování zařazení stávajících lesních pozemků do lesů zvláštního určení.

Pozemkový spolek KOSENKA také podniká řadu socio-ekonomických opatření podporujících kampaň Místo pro přírodu a získávání financí pro rozšiřování rezervace Ščúrница v rámci kampani Místo pro přírodu.

B. V porostech se zastoupením smrku urychlit šíření druhů přirozené dřevinné skladby.

Smrk ztepilý (*Picea abies*) je v zájmové oblasti geograficky nepůvodní dřevinou. Výhledově by měl být z porostů rezervace Ščúrница zcela eliminován. Spontánní vývoj porostů k takové eliminaci a k šíření druhů přirozené dřevinné skladby vede. Vhodná je ale podpora dřevin přirozené skladby odstraňováním jedinců smrku, která urychlí tento vývoj a rovněž zamezí případným konfliktům se státní správou lesů a s vlastníky okolních lesů ohledně šíření škůdců z rozpadajících se smrkových porostů ponechaných samovolnému vývoji.

Ve vykoupených porostech s výskytem smrku budou odstraňováni jedinci smrku, kteří brání rozvoji sousedních listnatých dřevin. Dále budou odstraňováni jedinci smrku napadení podkorním hmyzem. Na vhodných místech budou pro nástup obnovy listnatých dřevin těženy skupiny smrků. Tam, kde to místní podmínky umožňují, lze vytěžené dřevo odvážet, z prodeje budou financovány nezbytné zásahy nebo další výkupy. Tam, kde odvoz není možný, bude dřevo odkorněno a ponecháno na místě. Mrtvé dřevo, kde již nehrozí napadení kůrovcem, bude na lokalitě ponecháváno. Na vytěžených plochách bude primárně podporována přirozená obnova, v krajním případě je přípustná i dosadba geneticky původním materiálem. Tyto zásahy se týkají 10 % území a po jejich dokončení budou i tyto plochy ponechány spontánnímu, samovolně se vyvíjejícímu společenství.

C. Udržet luční enklávy.

Vytypované 3 luční enklávy jsou cenné z hlediska biodiverzity i z krajnotvorného pohledu. Tyto enklávy budou i nadále udržovány odstraňováním náletových dřevin a pravidelným kosením se zapojením veřejnosti do utváření a vnímání celostní bělokarpatské krajiny od divočiny (Ščúrница) až po kulturní chráněnou krajinu Bílých Karpat (PR Ploščiny)

Navrhovaná opatření s určeným termínem, náklady a zodpovědností za realizaci

Prioritní cíle:

- 3.4.1 Podle finančních možností a ochoty majitelů pozemků pokračovat ve výkuech pozemků.
- 3.4.2 S obcí Poteč dosáhnout do konce roku 2021 dohodu o samovolném režimu na části jejích pozemků, zejména parcely 1780/1 – studánka Ščůrnice.
- 3.4.3 Stejnou dohodu uzavřít s městem Valašské Klobouky k rozšíření Ščůrnice na západním okraji Ščůrnice na parcele 4297/1

Konkrétní zásahy byly navrženy jen pro porosty, které jsou již vykoupeny:

- 3.4.3. v porostních skupinách 75Cn2, 75Co2 a 76Ao13 podporovat listnaté dřeviny a jedli těžbou sousedních smrků, pokud je utlačují, a vytvářet plošky pro obnovu listnáčů.
- 3.4.4. v porostní skupině 75Cn6 provést postupnou rekonstrukci smrkového porostu na porost s přirozenou druhovou skladbou – viz výše, kapitola B.
- 3.4.5. důsledné odstraňování smrků napadaných lýkožroutem
- 3.4.6. na vykoupených pasekách chránit zmlazení dřevin před škodami zvěří.
- 3.4.7. v lučních enklávách provádět každoročně sečení lučních porostů s odstraněním posečené hmoty a redukci náletových dřevin.

Socio-ekonomická opatření:

- 3.4.8. trvale udržovat a rozvíjet lokální kampaň sbírky Místo pro přírodu a podílet se tak na zajištění finančních prostředků pro další výkupy,
- 3.4.9. sledovat rekreační, vzdělávací a výchovné využití v hřebenové části na turistické stezce a vyhodnocovat případné negativní vlivy rekreace v jádrových a přiléhajících částech území,
- 3.4.10. přidávat další vrstvy mapového serveru, nejen z oblasti odborné, ale i z historie, poznání a využití celého zájmového území,
- 3.4.11. pravidelně aktualizovat webové stránky www.zachranles.cz s vyváženými informacemi odbornými, ekonomickými i sociálními,
- 3.4.12. podle možností zajišťovat odborný průzkum celého zájmového území,
- 3.4.13. na reprezentativních místech lze založit trvalé monitorovací plochy pro zjišťování míry poškození přirozeného zmlazení zvěří. Tyto plochy budou každoročně vyhodnocovány a podle průběžných výsledků budou navrhována další opatření proti škodám zvěří.
- 3.4.14. jednou za 10 let provádět aktualizaci ochrannářského plánu.
- 3.4.15. Pravidelně provádět údržbu informačních tabulí.
- 3.4.16. Zajišťovat žádoucí výchovné a vzdělávací programy pro dárce i širší veřejnost ve spolupráci s vlastníky, obcí Poteč a městem Valašské Klobouky.

ZÁVĚREČNÉ ÚDAJE

Použité podklady a zdroje informací

Bibliografie a další údaje

Buček, A., Lacina, J. (2007). *Geobiocenologie II*, Brno: MZLU v Brně.

Česká geologická služba (2003). *GEOČR50 geodatabáze geologických map v měřítku 1:50 000*. [online]. [cit. 10-9-2007]. <http://nts5.cgu.cz/website/geoinfo>

Holec, J., Beran, M. [eds.] (2006). Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. *Příroda*, 24: 1-282.

Chytrý, M., Kučera, T., Kočí, M. (2001) *Katalog biotopů České Republiky*, Agentura ochrany přírody a krajiny, Praha

Mapový server Pozemkového spolku KOSENKA. [online]. [cit. 15-11-2009].

<http://www.kosenka.cz/pmapper/map.phtml>

Míchal, I., Petříček, V. a kol. (1999). *Péče o chráněná území II. Lesní společenstva*. Praha: AOPK.

Oddělení monitoringu půdy, AOPK ČR (2005). *Půdní mapy ČR 1: 50 000*. [online]. [cit. 11-9-2007].

http://www.nature.cz/publik_syst2/ctihtmlpage.php?what=1500

Procházka, F. (2001) *Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000)*. Praha: Příroda.

Vašíčková, L. (2007). *Charakteristika taxocenóz střevlíků (Coleoptera, Carabidae) v různě zachovalých lesních porostech*. [Diplomová práce]. Ostravská univerzita v Ostravě, Přírodovědecká fakulta, Katedra biologie a ekologie, vedoucí práce: Pavel Drozd.

Zajoncová, D. (2006). *Die Geburt des natürlichen Waldes. Zur Geschichte und Wahrnehmung des Urwaldes Ščůrnica*. Culterra.